

BISERICĂ ȘI ȘCOALA

On. Direcțiunea Liceului „M. N. Coara”
Arad

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Demian Tudor

ABONAMENT:

Pentru particulari pe ar

CASA CULTURALĂ

Subliniem mereu în coloanele acestei reviste faptul că vremurile de azi, de după războiu, cer din partea noastră a preoțimii o activitate tot mai intensă, împreună și cu o scrupulozitate a conștiinței deosebit de evidentă în toate compartimentele vieții noastre preoțești. Lumea de azi, frământată de atâtea probleme, până mai ieri uitate sau neglijate, așteaptă cu nerăbdare ca cel puțin acum la sfârșitul acestui cataclism, care a însângerat omenirea mai bine de șase ani, să se ivească odată zorii unei vieți mai bune, în care principiile de dreptate, de iubire și înfrățire propovăduite de Mântuitorul Hristos, să rodiască cât mai intens în hotarele ei. Ea vrea, cu alte cuvinte, ca ceea ce Biserica creștină a propovăduit de pe amvonul ei, timp de aproape douăzeci de veacuri neconținut, să dospiască și acum aluatul vieții mai bune pe care fiecare dintre noi o așteptăm.

Am arătat dintr'un alt prilej, tot în coloanele acestei reviste, unul din mijloacele prin care noi slujitorii altarelor ne putem încadra în ritmul de activitate pe care vremurile de acum ni-l impune tot mai insistent. Există însă o latură asupra căreia vrem să insistăm acum. E vorba de casele noastre culturale.

La noi s'a purtat într'o vreme o campanie deosebit de persistentă, pentru ridicarea cât mai multor case culturale și pentru organizarea lor în așa fel încât să aducă un real folos în sânul vieții satelor noastre. Au fost create chiar anumite instituții de Stat, a căror menire de seamă a fost ridicarea culturală a poporului nostru dela sate, printr'o activitate comună a bisericii, a școlii și a tuturor celorlalte autorități cari veghează la bunul mers al întregii noastre vieți obștești. Și de fapt, s'a și lucrat, într'o vreme, în această direcțiune destul de intens și cu un folos evident pentru credincioșii pe cari îi păstoriim. Sunt atâtea sate în eparhia noastră, ca și în alte

părți, unde casa culturală își înalță maiestuoasă clădirea ei alături de biserică și școala lor. Sunt apoi atâtea sate, unde sămânța culturii s'a aruncat cu o dărnicie rară de pe scena acestor case culturale. Sunt, în fine, atâtea cătune, unde îndreptarea relelor condiții de viață a locuitorilor, se datorește într'o mare măsură lucrului desinteresat desfășurat în sânul căminului lor cultural.

Vremurile aspre ale războiului, ca și multiplele probleme ridicate la ordinea zilei prin purtarea lui, au făcut însă ca în cele mai multe locuri, aceste case culturale să rămână niște simple ziduri, cari să grăiască peste vremi de o acțiune care a rămas doar la jumătate de drum. Suflul de activitate înmănușiat în jurul acestor case culturale, cu atâtea entuziasm altădată, abia dacă mai mijeste în câteva locuri, unde conștiința chemării lor s'a menținut cu toată greutatea vremurilor de război. Locul șezătorilor religioase și culturale de altădată l'a luat hora satului, dacă nu cumva și aceasta a fost lăsată în alte părți unde ispitele spre căderi se imbie mai intens.

Furtuna războiului, care a perturbat și lucrarea magnifică a caselor noastre culturale, a încetat. Cei mai mulți tineri care au lucrat în sânul acestora, s'au întors la căminul lor. Ei așteaptă doar clipa ca cei răspunzători să-i cheme din nou la munca de înălțare spirituală, din armonia căreia au fost scoși de războiul nefast pe cari alții l-au vrut. Această chemare trebuie să porniască de pe amvoanele sfintelor noastre biserici.

Pentru noi preoții, casa culturală este un al doilea altar prin mijlocirea căruia putem îndruma turma păstoriților noștri, spre limanul izbăvitor al adevăratei vieți propovăduite de Hristos și Biserica Lui. Aci se pot complectă sfaturile și îndrumările date de pe amvonul bisericii, aci se pot apropia inimile celor ce se țin departe de mireasma sf. altare, aci se pot

corecta desele și urâcioasele patimi ce rod atât de des viața parohiilor noastre fie dela sate, fie dela oraș. Aci se pot, în sfârșit, arunca toate semințele bune, cari să rodiască mâine o viață mai îmbelșugată și din punct de vedere moral și din punct de vedere cultural și chiar și din punct de vedere economic sau social. Nu vrem prin aceasta să diminuăm cu ceva rostul preponderant pe care trebuie să-l aibă amvonul sf. biserici sau cel al școlii. Ele vor rămâne și pe mai departe focarul de unde să porniască adevăratele torțe, purtătoare de un viitor mai luminat pe seama întregului neam românesc. Casa culturală va fi însă cel mai prețios colaborator în atingerea deplină a înaltelor rosturi legate de însăși chemarea lor.

Vor obiecta poate unii: vremurile de acum de după războiu, au adus la suprafața vieții omenesți atâtea și atâtea probleme legate în primul loc de însăși viața noastră de fiecare zi. Nu negăm existența lor și nici necesitatea unei acțiuni viguroase pentru curmarea lor. Dar credem că o acțiune comună a bisericii, a școlii și a tuturor celorlalți factori de cultură, în sânul caselor noastre culturale, vor fortifica și mai mult conștiințele, întru biruirea definitivă a nenumăratelor greutăți rămase de pe urma acestui distrugător războiu.

Peste câteva zile începe postul Paștilor. Hora satelor noastre își va întrerupe firul bucuriilor sale pământești, pentru ca omul să se dedice mai intens lucrului de pe tărâmul factorului sufletesc. Noi slujitorii altarelor suntem chemați ca în acest răstimp de supremație a spiritului, să-l hrănim cu hrana nepieritoare a marilor adevăruri ce se desprind din învățătura Fiului lui Dumnezeu. Aceasta o putem face, alături de amvon și de școală, și de pe scena caselor culturale, cari își așteaptă doar ostenitorul care să înlătore răceala adusă de vremi între zidurile lor.

Pr. D. Tudor

Artă și trăire

Datorită faptului că Dumnezeu a distins existența omului cu gradul de persoană, trăirea lui are atâtea consecințe axiologice.

Doctrina creștină prezintă persoana ca formă concretă a ființei spirituale, ca realitate ontologică deosebită de ea, dar ca realizare a ei; iar arta este considerată în această doctrină, ca un proces de trăire pur spirituală, într-o expresie sensibilă. „Într-o explozie de bucurie, care e un moment de totală uitare de sine și de trăire într-o ordine nemărginită, artistul își contemplă opera, ca și misticul viziunea, printr-o percepție interioară, printr-o senzație suprasensibilă... Dacă Dumnezeu gândește direct în

fapte și faptele răspund perfect formelor esențiale sau arhitecturii divine, artistul gândește în imagini și numai după aceea intervine mâna măiestră sau tehnica pentru a le da contur sensibil”. Așa se exprimă un mare poet și gânditor creștin, tratând despre problema artei

În artă, artistul rămâne înăuntrul conștiinței sale, fiindcă numai din acest loc „și reîmprospătează neconținutul sensul adevărat al existenței”. Numai acolo poate simți cu adevărat ceea ce cunoaște din natura cu care este în raport și numai acolo poate cunoaște ceea ce simte cu adevărat din viața care pulsează în el. Acolo poate trăi ceea ce-l inconjoară și îl pătrunde, — după adevăratele legi ale vieții...

Conștiința este pentru artist, un brevet de trăire...

O singură nemulțumire îl poate ajunge în această situație: trăirea prea înăuntrul vieții. În cazul acesta nu mai este înțeles de nimeni. Mulțimea trăiește mai mult în afară vieții — și cel mult înăuntrul naturii. Perspectiva aceasta nu i-o perspectivă pentru conștiință. Natura nu poate pune la îndemână omului nici un factor spiritual.

Natura, fără conștiință, întunecă viața. E prea concretă, pentru a mai putea conține lumină... Datorită conștiinței, în artă totul e nou. Existența, în artă, se bazează pe conștiință. De aceea, arta este o altă lume, deosebită de lumea naturală. Artă e lume nouă, natura e lume veche. În artă, însă, artistul nu înnoiește lumea, cât se înnoiește pe sine. S'ar putea spune că arta este o lume pe care o vede un om cu conștiința foarte vie și care trăiește numai în iubire. — A iubi, însă, nu însemnează a nu suferi. „Suntem mistuiți de o sete ce nu se poate stinge... Această sete face parte din nemurirea omului. Ea este totdeauna o consecință și un semn al existenței lui fără sfârșit. Ea e dorul fluturului de noapte după stea. Ea nu e numai prețuirea Frumuseților ce ne cad sub ochi, ci o strădanie pasionată de a atinge Frumusețea de sus. Inspirați printr-o preștiință extatică a gloriilor de dincolo de mormânt, noi ne trudim încercând prin mii de combinații ale lucrurilor și ale gândurilor din vremelnicie să atingem o parte din această Frumusețe, ale cărei adevărate elemente nu aparțin, poate, decât veșniciei. Atunci când Poesia sau Muzica, cea mai îmbătătoare dintre formele poetice, ne-a făcut să ne scaldăm în lacrimi, nu plângem, cum bănuiește abatele Gravina, din exces de plăcere, ci din pricina unei mahniri pozitive, impetuoase, neliniștite, pe care o simțim din neputința noastră de a sesiza acum, din plin, pe acest pământ, odată pentru totdeauna, aceste bucurii divine și încântătoare, din care nu atingem prin poem sau prin musică decât scurte și vagi lumini. Această strădanie supremă de a prinde Frumusețea supranaturală — strădanie venind din sufletele normal constituite — a dat lumii tot ceea ce ea a fost vreodată în stare să înțeleagă și să simtă în materie de poezie”. (E. A. Poë, citat după un scriitor român).

Artistul își fundamentează propria existență pe conștiință. Pentru el, natura nu-i altceva decât materialul pe care își obiectivează sufletul. În artă, artistul numai își acreditează conștiința pe lângă natură. Această acreditare poartă semnul armoniei.

Dela căderea în păcat, ființa omenească suferă o mare criză. „Structural, antropologia se resimte până în resorturile ei intime de fenomenul opacității. Din acest motiv, omul momentului actual este adimensional.

... Lipsindu-i dimensiunea viitorului, omul actual își constituie existența ca o izolare dincolo de timp, — mai mult — ca o suspendare. (Zevedeiu Barbu: „Spiritu și doli sacrum,” pag. 3). Conștient de acest neajuns și sub presiunea suferinței, omul a creat arta. In locul paradisiului pierdut, iluzia lui — să-l mângâie. Căci, arta este încercarea omului de a ieși din natură, pentru a-și redobândi dimensiunea; perspectiva în care își odihnește conștiința privată de fericire; un progres al existenței sale aruncată în non sens de propria-i putere. Dar arta nu este „boltire largă de existență, care să angajeze pentru mult timp individul și colectivitatea”, în fericirea pe care o caută. Insul creator trăiește mai mult durerea pierderii fericirii, decât iluzia aflării ei. De aci marea suferință a artistului, care-i frânge ființa.

In încercarea de a crea, artistul urmărește scopul general al fericirii. Și, deși arta este perfectă ca lume, (ca lume nouă, ca lume creată), fericirea artistului nu i este perfectă. El nu poate însă trăi numai în această lume a lui, numai în artă. Nu poate trăi nici numai în lumea naturii, în lumea obiectivă. Nici natura nici arta nu l pot feri. Nici una din ele n'au „spațiul larg” pentru fericire. Atunci artistul urzește viziunea unei lumi de armonii. El caută lumii actuale altă stare, care să-i poată da lui însuși o altă trăire. Aceasta din cauză că „spiritul nu poate depăși în termeni statornici, contradicțiile acestui concret”. In neputința aceasta stă „norul” durerii de a trăi.

Suferința este situația ultimă, atât în natură, cât și în artă... Dar după cum a iubi nu însemnează a nu suferi, tot așa nici a suferi nu însemnează a nu iubi.

Arta, deși idealizează natura, nu poate scăpa total de natură. In artă este natură ideală și viață reală; în religie este natură reală și viață ideală. Starea ideală e fericitoare; starea reală e suferitoare. De aceea, în artă suferă viața, în religie suferă natura. Dar a suferi nu însemnează a fi supus răului, ci a fi pus în situația de a lupta cu el; — fiindcă suferința nu e un fenomen de rău, ci o reacțiune față de el. Aici vine să dea deslegare — iubirea. Iubirea ajunsă la potențe de creație, primește expresie în artă. S'au, mai bine zis, iubirea ajunsă la potențe de creație, devine artă; căci ea își deschide perspective estetice conforme cu natura, dând astfel naturii înaltă semnificație spirituală. Se clădește o nouă lume din momentele estetice ale trăirii. Lumea aceasta constituie zona estetică a existenței omenești. In această zonă, natura are un rol secundar, deși ea dă aspectul. Rolul principal îl are spiritul, fiindcă el dă trăire și semnificație, existenței. Categoria fundamentală a artei nu este faptul concret, ci faptul semnificativ, gestul de înălțare spirituală, trăirea în sfera conștiinței. Arta, adică trăirea iubirii în raport cu natura, este o încercare de a l libera pe om de natură. Intrucâtva arta este chiar o „transfigurare sentimentală” a naturii la

aderența etică a omului și o transfigurare spirituală a omului la aderența estetică a naturii. „Transfigurarea” aceasta, bineînțeles, nu poate avea loc decât în conștiința omului.

Intre om și natură stă viața. Arta depinde de faptul cum o împărtășește între el și natură: ce grad de iubire trăiește omul și ce grad de frumusețe recunoaște naturii. Căci natura are frumusețe numai pentru omul care are iubire și numai în aceeași măsură.

In artă, trăirea omului e numai iubire și numai frumusețe.

In artă, omul încearcă să arate viața suverană atât asupra naturii, cât și asupra sufletului. Ca trăire proprie, el încearcă ceea ce „are mai spiritual și mai ultim”. Trăind, el alege din totalitatea realului ceea ce e mai armonios. Arătând în artă natura, omul se arată și pe sine însuși.

Arta este un spațiu al frumosului. Frumosul este o condiție interioară a trăirii și o condiție exterioară a creației.

Arta își fundamentează frumosul pe trăire. Ea este frumusețe, „cu aceeași exclusivitate”, cu care este și trăire. Spiritul se acordă cu natura în trăire și devine astfel „garantul” artei. De aceea spiritul poate colora arta cu nuanțele lui, dela tragic, până la euforic. Nici într'o activitate omul nu poate „să îmbine obiectivul cu subiectivul”, mai mult ca în artă. Arta dă expresie întregii realități, atât celei obiective, cât și celei subiective, într'o armonie unică. Unificarea aceasta, armonioasă, nu se poate realiza decât prin actul trăirii. Trăirea este o apropiere a subiectului de obiect. Ea pune subiectivul cu obiectivul într'un atât de intim acord, încât și nuanțele de tragic și euforic le trece dela unul la altul. Dar trăirea dă primat în artă subiectivului; — însă nu „oricum”, ci „numai după ce a epuizat obiectivul”; adică numai după ce spiritul și-a asimilat toate caracterele estetice ale naturii. Arta este prilejul pe care natura îl dă spiritului, ca prin actul trăirii, energia lui să se boltească în cadrul ei.

Arta, pentru a putea fi realizată, cere o durată de trăire cu intervale de subiectivism și obiectivism estetic. In ea, trăirea omului, mânăta de nostalgie, se întoarce la originea paradisiacă. Astfel în artă încep să apară formele dela început ale trăirii, cu „proiecție de transcendențe spirituale”.

Arta este o trăire limpede și adâncă a oricărui lucru care poate fi trăit cu „un major suflu” paradisiac. Trăirea artistului „nu coincide” cu trăirea omului de rând. Ea este dominată de nostalgia paradisiului și constituie „o profundă și transcendentală justificare” a artei...

Arta exprimă în spațiul cel mai material, iubirea cea mai spirituală. In ea stă pulsul concret al unei trăiri abstracte.

Arta este un fel de genesă subiectivă a lumii... Ea, însă, deși are loc în persoană, depășește persoana. De acest fapt trăit de artist este legată taina iubirii și suferinții lui

In artă, la dimensiunea naturii se adaugă și dimensiunea spiritului — prin trăire. Artistul, dela nivelul trăirii, sporește natura prin spirit.

Frumosul leagă de realitate, iar spiritul numai prin frumusețe poate da expresie adevărilor trăite de artist

Artistul explică prin artă viața pe care el o posedă și obiectiv și subiectiv.

Pentru artist, iubirea este partea obiectivă a vieții; suferința este partea subiectivă a ei.. Pentru el, suferința este cea mai limpede descoperire de sine; iar iubirea este cea mai limpede descoperire a vieții...

GH. MOȚIU

Despre ce să predicăm?

Duminecă în 3 Martie 1946 să vorbim despre:
SPIRITUALITATEA SUFLETULUI.

Existența sufletului independent de materia corpului se revelează nu numai prin conștiința de sine a omului, prin permanența eului în schimbarea circuitului vital, prin lupta dintre spirit și materie în acelaș corp, prin existența enigmelor din noi, prin pasiunea muncii și prin moartea trupului. Existența sufletului se mai dovedește și prin activitățile sale *conștente*, și anume prin viața și activitatea intelectuală, afectivă și voluntară.

Intelligența este o calitate distinctivă, un privilegiu exclusiv al omului. Omenirea întreagă recunoaște în ea forța creatoare a valorilor culturale, factorul primar și esențial al progresului. Omul este o ființă cugetătoare, pentru că are inteligență, rațiune, judecată logică. Din cugetarea inteligentă se naște limbajul, se zămislesc imaginile abstracte ale lucrurilor și ființelor, se formează ideile despre adevăr frumos, bine și sacru; prin reflexiunea logică se nasc judecățile și raționamentele; prin exercițiul inteligenței se crează artele și științele, se înfăptuesc minunile culturii și ale civilizației: bibliotecile, muzeele, pinacotecile, laboratoarele, atelierile, mașinile, uneltele de muncă și întreagă tehnica. Tot ce constituie mândria omului este produsul inteligenței, rodul rațiunii logice, creația minții sănătoase. Dar, a văzut sau pipăit cineva inteligența, rațiunea sau mintea? Poate cineva să se convingă experimental despre existența inteligenței sau să tăgăduiască puterea, lucrarea și efectele ei?... Nu!.. Nimeni n'a văzut mintea, n'a pipăit rațiunea, n'a mirosit inteligența, — și cu toate acestea nimeni nu îndrăznește să conteste existența vieții și activității intelectuale. Aceasta însemnează că în om există o forță nevăzută, o energie *spirituală*, sufletul. Efectul vedește cauza, precum opera vedește pe autorul ei.

Sentimentul încă este o calitate specifică a omului. Toți avem inimă și prin inimă îmbrățișăm lucrurile și ființele iubite. Unde rațiunea constată adevărul, frumosul, binele, ordinea și legile care stau la temelie vieții și a naturii, sentimentul mișcă inima și trezește doruri și elanuri, admirație, dorințe, pasiuni, plăceri, iubire, ură, speranță, bucurie, teamă,

desgust, tristețe, suferință, emoție, etc. Cine n'a simțit iubirea de mamă și cine n'a trăit clipe de emoții și înfiorări care sugrumă orice cuvânt și orice judecată?... Sunt trăiri adânci, sentimentale, pline de farmec și de taină, care nu pot fi nici localizate nici identificate. Nimeni n'a văzut nici iubirea, nici ura; nimeni n'a pipăit nici dorul, nici elanul; nimeni n'a mirosit nici speranța, nici bucuria, nicio emoție și niciun sentiment, și cu toate acestea nimeni nu contestă existența vieții și activității afective. Aceasta însemnează că în om există un principiu de viață imaterială, o energie conștientă, *spirituală*, sufletul.

Voința liberă este tot o însușire caracteristică a omului. Fiecare om se știe stăpân pe gândurile, vorbele și faptele sale. El cântărește motivele pentru și contra, el alege între bine și rău, ia inițiative, se orientează și lucrează după cum voește; are puterea de a se hotărî și de-a acționa într'un sens sau altul; poate trăi o viață morală și se poate perfecționa până la asemănarea cu îngerii, sau se poate degrada mai jos decât animalele, până la asemănarea cu demonii; se poate decide pentru o viață de caracter dusă până la martiriu, poate să se lupte cu sine, să facă eforturi spre virtute, să se dedice unei misiuni, să trăiască în cumpătare și sărăcie, în iubire și devotament, în mortificarea trupului și în sfințenie, sau poate duce o viață fără lupte, o viață animalică, de viții și plăceri vinovate. Toate acestea ne arată că omul este o *persoană*, o ființă voluntară, înzestrată cu voință conștientă și liberă, forță care nu se întâlnește nicăiri în lumea materiei oarbe și inerte. Omul e liber și libertatea e negația materiei. Materia nu lucrează după voința ei proprie, ci e supusă legilor determinismului. Animalul, la fel, trăește după instinct și fără să aibe conștiința libertății. Actele lui „nu comportă nici originalitate individuală, nici variație în lucrări, nici progres tehnic. El nu tradează nici stângăcie, nici șovăire, nici duburi. El nu cunoaște perfecțiunile și defectele libertății noastre” (Pully). Omul singur e stăpânul ideilor și faptelor sale. De aceea e și răspunzător pentru ele și progresează, pentru că se determină liber. Voința liberă, factor invizibil cu efecte vizibile, semn al vieții și activității voluntare, este încă o probă că în om există o putere conștientă, nevăzută dar simțită, un motor imaterial, o energie voluntară, *spirituală*, care totdeauna a purtat numele de *suflet*.

Prin urmare, întreagă viața noastră *spirituală*, cu facultățile și activitățile ei intelectuale, afective și voluntare, cu memoria și imaginile ei, cu opoziția și lupta interioară dintre corp și conștiință, precum și bunul simț, ne duc în chip natural la concluzia existenței și *spiritualității* sufletului independent de corp. Rațiunea, memoria, imaginația, sentimentul și voința arată că sufletul nu numai există, dar e o substanță nevăzută, *spirituală*, care se cunoaște din actele și efectele ei, ca și autorul din opera sa și cauza din efectul său.

Față de credința aceasta, pe care o susține spiritualismul creștin, se ridică materialistii cu obiecțiile lor *obiecțiunile* împotriva existenței și spiritualității sufletului. Cea dintâi și cea mai populară dintre ele este cuprinsă în cuvintele „sufletul nu se vede și nu se pipăe, deci nu există”. * Există numai elementele materiei, în nenumăratele lor combinații fizico-chimice. Suflet, substanță deosebită de corp, nu există. Afirmatiunea aceasta e absurdă și pseudoștiințifică. Absurdă, pentru că deși se zice: „Nu cred decât ceea ce văd”, sunt o mulțime de lucruri care nu se văd și totuși se cred că există, ca de pildă: rațiunea, sentimentul, voința, memoria, conștiința, virtutea, știința, omenia, iubirea, durerea etc. Pseudoștiințifică, deoarece înainte de moarte sufletul se manifestă în corpul *viu* și în activitatea intelectuală, afectivă și voluntară, a cărei existență — deși invizibilă — nu poate fi contestată; iar după moarte, sufletul a părăsit corpul. A căuta *sufletul în stihțiile materiei* este un non-sens, o trudă zadarnică, o metodă antiștiințifică. **

Cele mai serioase dovezi împotriva existenței și spiritualității sufletului se scot din rolul, volumul, circumvoluțiunile, integritatea și funcțiunile creerului. Circulă o serie întreagă de propoziții, în cuprinsul cărora se neagă axiomatic existența și nemurirea sufletului, ca de pildă: „Sufletul și facultățile lui sunt rezultanta funcțiunilor creerului”; „Sufletul e produsul creerului”; „Cugetarea e o secrețiune a creerului” (Cabanls); „Cugetarea este o mișcare a materiei” (Büchner); „Principiul cugetării e fosforul” (Moleschott); Gândirea este „fosforescența creerului”, energia spirituală degajată din energia chimică; „Creerul secretează cugetarea cum ficatul secretează fierul și rinichii urina” (Vogt); „La creer mare, cugetări mari”; „La circumvoluțiuni multe, inteligență multă”; „La creer vătămat, cugetare stinsă”; astfel: „Sufletul este rezultanta materiei, ca un concert care rezultă din instrumentele muzicii” (Littré), și altele. Toate aceste formule, în care se cuprind obiecțiunile și dovezile aduse de materialisti împotriva existenței sufletului independent de materia corpului, sunt în întregime neștiințifice false.

Întâi, sufletul nu este totuna cu creerul, după cum orchestra nu e totuna cu concertul și cântecul

* *Un vestit filosof materialist (Moleschott) spune: „Dacă eu fac analiza chimică a corpului omenesc, aflu în el carbonat, amoniac, clorură de potasiu, fosfat de sodiu, calciu, magneziu, fier, acid sulfuric, siliciu, și nici suflet nici spirit. Deci, în om, nu există suflet”.*

** L. de Launay, membru al Academiei de Științe din Paris, spune: „Da, în fundul inimii și cu toate neliniștile minții noastre, noi credem în realitatea științei. Dar atunci să recunoaștem că sufletul cugetător deosebit de materie și liberul său arbitriu constituie și ele adevăruri de înțeles obștești! Când primesc lovituri de baston, niciun argument nu mă va face să mă îndoiesc în mod serios că am un corp. Când descopăr un act de devotament ascuns, când resimt o emoție profundă în fața „Aeropolei” sau Rondului de Noapte, sunt tot așa de convins că ceea ce se emoționează în mine nu e numai o carbură de potasiu”.

cu instrumentul care îl exprimă. În cântece și în concerte, nu instrumentele joacă rolul prim, ci artiștii care se folosesc de instrumente ca de niște unelte, prin care-și exprimă cântecele și melodiile create de ei, nu de instrumente. Concertele sunt producțiile artiștilor prin mijlocirea instrumentelor muzicale. Tot așa și sufletul se folosește de corp și în special de creer, ca de un instrument anume creat și construit în vederea funcțiunilor sufletești, pe lângă cele materiale. Creerul este mijlocul, unealta, organul de *exprimare*, — nu de creare — a sufletului, totuși cum ochiul este organul de exprimare a văzului. Nu ochiul vede, ci sufletul vede, prin ochiu; altfel ochiul ar vedea cum vede lacul sau oglinda, fără să simtă că vede și fără să știe ce vede.

Afirmatiunea că materia creerului produce sufletul, cum ficatul secretează fierul, este în întregime lipsită de valoare. Ficatul, o *cauză* materială, secretează bila, un *efect* material. La fel ochii produc lacrimile și stomacul sucul gastric. Cauzele materiale dau naștere la efecte materiale. Creerul, care este tot o cauză materială, ar trebui să producă tot un efect material, ca și ficatul, ochiul și stomacul. Totuși, cum se face că organul material al creerului, produce un efect imaterial: gândirea, inteligența, rațiunea?... Principiile materiale isvorăsc din realități materiale; principiile imateriale izvorăsc din principii imateriale. Creerul, organ material, dacă produce el sufletul, ar trebui să nască un efect material, ca și stomacul și ficatul. Dacă, în schimb, sufletul este invizibil, avem dovada că el nu e produsul sau secrețiunea materiei, ci efectul unui principiu imaterial. Nici fosforul, nici creerul, nici materia în genere, nu pot da ceea ce nu au, după cum instrumentele muzicale nu pot nici crea talentele artiștilor, nici cânta singure operele lor. Sufletul este artistul, maestrul ingenios, care-și crează și cântă melodiile prin organul creerului, nu invers.

Lipsite de temei științific sunt și celelalte formule și axiome materialiste: „La creer mare, cugetări mari”, „La circumvoluțiuni multe, inteligență multă” și „La creer vătămat, cugetare stinsă”. Nici volumul, nici greutatea, nici circumvoluțiunile creerului nu vădesc forța creerului de a crea gândirea. Volumul creerului, în raport cu greutatea corpului, e mai mare la vrăbie, pițigoii și canar, decât la om. Șoarecele are greutatea creerului de 2-3 ori mai mică decât greutatea corpului, la om greutatea creerului e de 45-46 ori mai mică față de greutatea corpului. Iepurele are suprafața scoarței celebrare proporțional cu corpul, mai mare decât omul. Elefantul are un creer mai mare și cu circumvoluțiuni mai multe decât omul, fără să fie mai inteligent decât el. Bovinele și măgarul întrec omul cu numărul circumvoluțiunilor. Volumul mijlociu al creerului unui troglodit (de 1590 cm³) întrece media creerului unui parisian modern (de 1558 cm³) și al eschimoșilor

(de 1350 cm³). Capete geniale, ca Cicerone, Rafael, Napoleon, Gambetta ș. a. au avut un creier destul de mic, pe când creierul unui alienat cântărea 1783 gr. mai greu decât creierul lui Kant (1650 gr.) și a unui epileptic (1830 gr.), ca și a lui Cuvier. Sunt tot constatări pe care le-a făcut studiul comparativ al creierului omenesc față de al păsărilor și animalelor, care mai de grabă încurcă, în loc să confirme, părerile materialiştilor. Nu oamenii „cel cu capul mare” sunt mai inteligenți, pentru că nici volumul, nici greutatea, nici circumvoluțiunile creierului, nu determină superioritatea sufletului. Intre calitățile creierului și ale inteligenței, deci a sufletului, nu este proporționalitate, ci mai de grabă paralelism, în sensul că organul creierului e necesar pentru a exprima activitatea spiritului. El, organul creierului, are menirea de-a sluji sufletului ca ochiul vederii, urechea auzirii și așa mai departe, nu de-a crea gândirea, simțirea sau voința, adică imposibilul.

Mai trebuie să adăugăm că inteligența umană, după datele ultime ale științei, nu este în funcție nici de substanța cenușie, nici de cantitatea de fosfor pe care o conține creierul. Substanța ca structură și compoziție chimică este aceeași la toți oamenii, iar găscă și oaia au mai mult fosfor în creier decât omul, fără să fie mai inteligente decât el. Știința, de acord cu filosofia și cu religia, dovedește că „sufletul e mai mult decât corpul, gândirea mai mult decât creierul și spiritul mai mult decât materia” (I. N. Lungulescu).

Se vorbește (în frenologie) despre așa numitele „localizări cerebrale”, zone sau centre sensoriale, prin care se face legătura dintre conștiință și lumea dinafară. Graiul, scrisul, văzul, auzul, memoria, limbajul, mișcarea, fiecare simț și fiecare acțiune corporală își are pe scoarța creierului centrul său, unde se primesc și se transmit, ca din niște numeroase centre telefonice, toate manifestările vieții conștiente. Când o centrală se îmbolnăvește sau e distrusă, simțul respectiv dispare. Iată, prin urmare, dovada că nu există suflet și că toată viața sufletească, cu toate gândurile, sentimentele și voințele ei, este produsul creierului, spune materialistii. Dar nici aceste constatări nu pot constitui argumente împotriva existenței și spiritualității sufletului, ci dimpotrivă confirmă teza creștină, după care creierul este unealta, organul de exprimare a sufletului și nimic mai mult. Medicii chirurghi au constatat că există cazuri de leziuni și distrugerii cerebrale care nu aduc cu sine dispariția vieții conștiente. Războiul și accidente din fabrici au dat cazuri de oameni care și-au pierdut până la jumătate sau mai mult din volumul creierului, fără să-și piardă facultățile sufletești*. Aceste fapte

* Exemple: Un ofițer din Anvers se plângea de dureri de cap. După moarte s'a constatat că tot creierul a fost o masă de puroi, deși până în ultima clipă nu și-a pierdut nicio facultate sufletească.

Un bătrân de 62 ani, rănit la cap, a trăit încă un an, în plinătatea funcțiilor mintale, deși la autopsie creierul era în stare de pastă, cu un vast abces purulent.

Un lucrător din Montluçon și-a pierdut într'un accident o parte din craniu și o mare parte din creier, fără să-și piardă nicio amintire, afară de cea a accidentului, și a mai trăit încă vreo 20 ani.

Chirurgul american Dr. Gulpin, în Ianuarie 1942, a amputat două treimi din creierul unui accidentat la cap fără ca pacientul să sufere ceva.

arată destul de limpede că sufletul există și funcționează independent de creier, de unde apoi urmează limpede că sufletul se folosește de creier ca de-o unealtă și că la rândul său creierul poate împiedeca, dar nu creea, activitatea sufletului.

La concluzia independenței sufletului de creier ne duce și studiul vieții nebunilor, a paralizicilor, a orbilor și surdomușilor, a numeroșilor bărbați aleși ai omenirii, care în boală și în bătrânețe — sleiți de forța fizică — și-au păstrat forța și integritatea sufletului. Nebunii pierd contactul cu realitatea, dar nu-și pierd logica. Se proclamă regi și se comportă ca regii; se declară oratori și țin discursuri; se consideră eroi și luptă eroic, și așa mai departe. Nebunul e ireal, dar logic în felul său, ceea ce arată că între fenomenele psihice și creier, este același raport de solidaritate ca între șurub și mașină; se desface șurubul, se strică sau se oprește mașina; se strică creierul, sufletul nu mai are organul necesar pentru exprimarea gândirii. El e în situația unei lire desaccordate: deși mută, cuprinde în sine posibilitatea tuturor sonorităților. — Paralizicii, deși au corpul slăbănogit, parțial sau total, totuși își păstrează „luciditatea rațiunii, delicatețea sentimentelor și puterea voinței” (Bossuet). — Sunt bărbați aleși din sânul omenirii, care în cea mai mare mizerie a trupului, și-au păstrat vigoarea și preocupările spiritului. Boala și infirmitatea corpului n'a fost în stare să stingă în ei lumina sufletului: Homer era orb, când își compunea celebrele sale rapsodii; Bethoven era surd, când așternea pe note capodoperile sale muzicale; Paster își continua cercetările și descoperirile chiar și pe patul de suferință; Milton era orb, când își dicta fiicelor sale frumoasele tablouri ale Paradisului pierdut; Dostoievski, deși epileptic, nu înceta să-și manifeste geniul său creator de opere nemuritoare; Chopin suferea de tuberculoză, când a creat melodiile cele mai armonioase; Foch avea colice renale, când a câștigat cele mai mari victorii; Eminescu în stare de nebunie a scris poezii totașa de frumoase ca și atunci când era sănătos, adeverind astfel principiul că: „În boala creierului, spiritul sănătos trăește și în moartea cărnii el tot mai strălucit viază” (Dr. Meunier). Prin acțiuni educative asupra sufletului, numai prin simțul pipăitului, surdo-mușii orbi pot să se instruiască în rând cu toți oamenii întregi, cum este cazul celebrei Hellen Keller din Statele-Unite, care deși surdă, mută și oarbă și-a luat mai multe doctorate în științe și a scris două cărți: „Istoria vieții mele” și „Închisoarea vieții mele”. Toate aceste exemple ne conving că „omul este un trup însuflețit și un suflet întrupat” (Roguet), că sufletul și trupul nu au aceeași natură, că sufletul exercită o mare influență asupra corpului, în bine (sănătate) și în rău (boală de inimă etc.), că sufletul are nevoie de creier — ca artistul de instrumentele muzicale — pentru a cânta prin organul lui

admirabil „cele mai frumoase melodii”, că creierul față de suflet, ca și trupul față de suflet, are o valoare instrumentală, ca mijloc, nu ca scop în sine, că „fizicul nu poate altera formele eterne ale sufletului”, că „sufletul rezistă la toate suferințele organismului” (Iuliu Hașeganu), și că în lipsa organelor fizice, sufletul își continuă misiunea și opera ce o are de îndeplinit în lume.

Avem prin urmare atâtea probe și exemple, care confirmă dualismul antropologic creștin și evidențiază deosebirea ce există între materia corpului și între viața mentală, afectivă și voluntară a sufletului. Ca să vădească deosebirea sufletului de corp și de creier, un mare filosof (Bergson) întrebuițează două comparații plastice. După el, între spirit și corp este aceeași dependență ca și între tablou și ramă. În zadar căutăm tabloul în ramă, căci nu există; nici sufletul nu se află în materia corpului. Sufletul este cu trupul în aceeași dependență ca haina și culul de care atâră. Cade cuiul, cade haina. Intreolaltă este un raport de solidaritate, nu de identitate.

Sunt suflete mari în corpuri mici și suflete mici în corpuri mari; suflete nobilate și perfecționate, precum și suflete neglijate și necultivate. Oricum însă ele există independente de corpuri, ca principii de viață care străbat materia corpului și o guvernează, și ca forțe spirituale care aprind în noi luminile cunoștinței binelui și a răului, adevărului și a minciunii, precum și dorul după tot ce este frumos, sublim, sacru și divin. De faptul acesta ne încredințăm religia creștină în desăvârșită concordanță cu știința adevărată, care nu trebuie identificată niciodată cu erorile materialismului ateu, înșirate și desvăluite pe propriul lor teren.

Pentru a ne ajuta să judecăm drept gâlceava sufletului cu trupul, Evanghelia Mântuitorului ne grăește:

— „Nu vă temeți de cel ce ucide trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă, el temeți-vă mai vărtos de cel ce poate să piardă și trupul și sufletul în gheena” (Mat. 10, 28).

Informațiuni

■ CUCERNICII FRĂȚI PREOȚI sunt înștiințați că itinerarul echipei misionare condusă de Părintele misionar Dr. Toma Gherasimescu pe lunile Februarie-Martie a. c. este următorul:

Luna Februarie: Vineri 22, Roșia; Sâmbătă 23, Ilteu; Duminecă 24, Toc; Luni 25, Cuias; Marți 26, Săvârșin; Mercuri 27, Temeșești; Joi 28, Troaș.

Luna Martie: Vineri 1, Halaliș; Sâmbătă 2, Pârnești; Duminecă 3, Lupești; Luni 4, Baia; Marți 5, Stejar; Mercuri 6, Vărădia de Mureș; Joi 7, Julița; Vineri 8, Mocioni; Sâmbătă 9, Bătuța; Duminecă 10, Căpruța; Luni 11, Dumbrăvița; Marți 12, Groși; Mercuri 13, Slatina de Mureș; Joi 14, Monoroștia; Vineri 15, Bărzava; Sâmbătă 16, Conop; Duminecă 17, Odvoș; Luni 18, Milova; Marți 19, Șoimoș (Radna); Mercuri 20, Radna; Joi 21, Cladova.

Frății preoți vor încunoștința din vreme pe credincioșii lor despre ținerea acestor misiuni.

Nr. 355—1946.

Circulară

Către Consiliile Parohiale ort. rom.
din Eparhia Aradului

Complectând circulara Nr. 4364—1945, în coformitate cu Legea 723 publicată în Monitorul Oficial Nr. 257 din 2 Decembrie 1943, după datele primite dela oficiile parohiale până în prezent, invităm pe cei în drept ca timpul prevăzut în contractele de închiriere ale edificiilor școlare să se limiteze la anul financiar 1946—1947. Chiria minimală pentru o sală de învățământ de acord cu delegatul On. Minister al Educației Naționale s'a stabilit în suma anuală de 12.000 lei (1.000 lei lunar), iar pentru grădina dela locuința învățătorului se va lua chirie separată, trecută ca atare în contract deliberându-se dela caz la caz.

Intrucât ar exista și teren (pământ arător, pomărie, etc.) care a făcut parte din averea fostei școli confesionale, acesta se poate arenda membrilor corpului didactic numai ca lot demonstrativ (nu personal) lucrat cu elevii după programa analitică și beneficiat de consumatorii dela cantina școlară.

În viitor (pe anul 1947—48) se va încheia contractul în luna Decembrie 1946.

Contractele ce s'au încheiat sau sunt în curs de încheiere se vor acorda normelor de sus.

Arad din ședința Consiliului Eparhial dela 31 Ianuarie 1946.

† ANDREI,
Episcop.

Ic. Stavr. Caius Turicu,
cons. ref. eparhial

Nr. 536/1946.

Concurs

Se publică concurs, cu termen de 30 de zile pentru îndeplinirea catedrei de *Istoria Bisericească* dela Academia Teologică ort. rom. din Arad, rămasă vacantă prin pensionarea profesorului I. P. C. S. Păr. Dr. Nicolae Popovici.

Candidații vor adresa cererile lor Consiliului Eparhial ort. rom. din Arad, până la data de 10 Martie 1946.

Cererile de concurs vor fi însoțite de acte, doveditoare asupra titlurilor ce posedă și un memoriu despre activitatea de până acum. Dacă au lucrări științifice publicate, vor anexa câte 3 exemplare.

Candidatul va dovedi că îndeplinește și următoarele condițiuni: 1. Este cetățean român și a satisfăcut legea recrutării, 2. este Doctor sau măcar Licențiat în Sf. Teologie, 3. este creștin ortodox și cleric, sau dacă nu este cleric, că nu are nici un impediment canonic a fi hirotonit.

Candidații se vor supune unui examen de concurs în fața unei comisiuni la termenul ce se va fixa de Consiliul Eparhial. Concursul va consta din probele prevăzute de legea învățământului universitar.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial în secțiuni unite dela 5 Februarie 1946.

† ANDREI,
Episcop.

Tratan Cibian,
consilier ref. eparhial.

Nr. 537/1946.

Se publică concurs, cu termen de 30 de zile, pentru îndeplinirea postului al doilea de *Consilier-referent la Secția Economică* a Consiliului Eparhial ort. rom. din Arad.

Postul este înglobat în grupa A. 7. bis, tip. 23. Salariul este 16 200 lei lunar plus accesoriile.

Reflecții la acest post trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute în cap. 11, p. 3 din Codul Funcționarilor Publici și să aibă un serviciu bisericesc de cel puțin 5 ani împliniți.

La cerere se vor anexa următoarele documente:

1) Extras de botez; 2) diplomă de bacalaureat, 3) absolutor teologic, 4) diplomă de capacitate preotească, 5) certificat de serviciu, 6) memoriu privitor la activitatea bisericească de până acum.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial în secțiuni unite dela 5 Februarie 1946.

† ANDREI,

Episcop.

3-3

Traian Cibian,
consilier ref. eparhial.

Nr. 698-1946.

Se publică concurs din oficiu, cu termen de 15 zile pentru îndeplinirea parohiilor de clasa III vacante:

1. Sâtleani, protopopiatul Arad,
2. Trăoaș, protopopiatul Săvârșin,
3. Roșia Nouă, protopopiatul Săvârșin,
4. Strâmba, protopopiatul Hălmagiu.

Cererile de concurs se vor înainta Consiliului eparhial ort. rom. din Arad.

Arad, la 12 Februarie 1946.

† ANDREI,

Episcop.

2-2

Traian Cibian,
Cons. ref. eparhial.

Nr. 976-1946.

Se publică concurs, cu termen de 30 zile, pentru îndeplinirea postului vacant de *șef de birou* dela Consiliul eparhial ort. rom. din loc.

Postul este înglobat în grupa A. 9. 29. Salariul este 9400 lei lunar și accesoriile.

Reflecții la acest post trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute în Cap. III. din Codul Funcționarilor Publici și să aibă în serviciu bisericesc cel puțin 5 ani împliniți.

La cerere se vor anexa următoarele documente: 1. extras de botez, 2. diplomă de bacalaureat, 3. absolutor teologic, 4. diplomă de capacitate preotească, 5. certificat de serviciu și 6. memoriu privitor la activitatea bisericească de până acum.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial, în secțiuni unite dela 5 Februarie 1946.

† ANDREI,

Episcop,

2-3

Traian Cibian,
cons. ref. eparhial,

Nr. 553-1946.

La Școala Normală ortodoxă „Dimitrie Tichindeal” din Arad sunt vacante următoarele catedre:

1. Catedra de limba română I,
2. Catedra de limba română II,
3. Catedra de istorie,
4. Catedra de matematici,
5. Catedra de științe naturale,
6. Catedra științe agricole,
7. Catedra de medicină.

Cei cari doresc să ocupe una din aceste catedre își vor înainta cererile la Episcopia ort. rom. din Arad, până la data de 15 Iulie 1946.

Solicitanții pe lângă diplomele ce le posed privitoare la specialitatea lor, vor anexa și actul de botez spre a dovedi că sunt de religia ortodoxă română.

Profesorii și maeștrii numiți se vor bucura de toate drepturile personalului didactic dela școalele Statului, primind salariul din bugetul Ministerului Culturii Naționale.

Arad, la 7 Februarie 1946.

† ANDREI,

Episcop

Ic. Stavr. Caius Turicu,
cons. ref. eparhial.

Nr. 240-1946.

Se publică concurs cu termen de 30 zile pentru ocuparea postului de *cântăreț bisericesc* în parohia Cicir, protopopiatul Arad.

VENITE:

1. Folosința 17 jug. mici pământ arabil ce constituie sesiunea cantorală (cca 10 și jum. jug. cad.).
2. Stolele legale.
3. Salariul dela Stat pentru care parohia nu garantează.

INDATORIRI:

1. A conlucra cu preotul la toate slujbele oficioase și particulare din parohie conștiincios și punctual.
2. A instrui elevii școlii primare în răspunsurile liturgice și Apostolul, cântând cu ei regulat la Sf. Liturghie.
3. A instrui tineretul glasurile și cântări bisericești.
4. A face cor bărbătesc ori mixt.
5. A plăti din al său pe eventualul cântăreț ajutor precum și toate impozitele după beneficiul său.

Reflecții vor dovedi că sunt diplomați a unei școlii de cântăreți. Cererea de concurs împreună cu actele recerute se vor înainta Veneratului Consiliu Eparhial, iar candidatul se va prezenta în parohie spre a-și arăta destoinicia în cele cantorale spre a fi propus spre numire.

Arad, din ședința Cons. Epar. dela 31 Ianuarie 1946.

† ANDREI,

Episcop.

2-3

Ic. Stavr. Caius Turicu,
consilier, ref. eparhial.